

Een deel viel in de goede aarde

Lezing op de 50^e jaarvergadering van de Bond van Zondagsscholen 12-9-2020

Ds. A. Schot

Schriftgedeelte: Mattheus 13:18-30

We willen naar aanleiding van de gelijkenis van het zaad de volgende tien punten overdenken:

1. Het zaad
2. De zaaier
3. De akker
4. De weg
5. De steenachtige plaatsen
6. De doornen
7. De goede aarde
8. De wortel
9. De vrucht
10. De oogst.

1. Het zaad

Het zaad is een beeld van het Woord van God. Het is bijzonder zaad. Het wordt door Petrus genoemd: het zaad der wedergeboorte. 1 Petrus 1:23: Gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk zaad. Kanttekening 6 noemt hierbij: Alzo wordt het woord des Evangelies genaamd, omdat het met de onberouwelijke werking des Heiligen Geestes gevoegd is, en dat de wedergeboorte, die daardoor in ons teweeg wordt gebracht, onvergankelijk is. Zie Rom. 11:29. Filipp. 1:6. 1 Joh. 5:4, 18, enz.

We behoeven dus niets anders te doen dan dit Woord te zaaien. Wij kunnen geen mensen bekeren. Dat vraagt de Heere ook niet van ons. Als we maar getrouw zijn in het zaaien.

We dragen wel de verantwoordelijkheid voor goed zaad, het zuivere Woord. We moeten het niet met ander zaad vermengen. Helaas doet de duivel dat wel. We kennen de gelijkenis van het onkruid tussen de tarwe.

Zaaien van het goede zaad vraagt gedegen voorbereiding.

- Breng ik de kerngedachte over?
- Breng ik de juiste betekenis over?
- Maak ik de juiste toepassing? Het formulier ter bevestiging van de dienaren des Woords noemt het toepassen ook een noodzakelijke opdracht.

2. De zaaier

De zaaier is hij, die het Woord des Koninkrijks uitstrooit als een zaad.

De persoon van de zaaier moeten we niet overschatten. Hij heeft slechts geringe betekenis. Wij kunnen het zaad niet doen ontkiemen, niet laten groeien, alleen zaaien en natmaken.

Ons past ootmoed. Een boer kan ook niet meer doen. Maar hij ziet wel uit naar vrucht. Dat zal voor een godvrezende boer een zaak zijn van het gebed. Hebben wij het gestrooide zaad weleens nat gemaakt met onze tranen?

De persoon van de zaaier moeten we ook niet onderschatten. Als hij niet zaait, komt er ook geen oogst. Niet zaaien betekent ook: niet maaien. De Heere werkt middellijk. Daarom moeten wij de middelen gebruiken.

Hoe zaaien we het Woord? We moeten er alles aan doen om het zaad op de juiste plaats te krijgen. In het volgende gedicht is de taak van de zaaier mooi verwoord:

A teachers prayer

Maar ik, wie ben ik toch, o Heer'
die kind'ren wel Uw wegen leer
maar zelf daar afdwaal keer op keer,

'k vermeer hun kennis, ach, mijn hand
beeft waar mijn lamp hen bijlicht, want
ik weet hoe zwak, hoe flauw hij brandt

en lief te hebben leer ik hen
al wie ik als Uw scheps'len ken
ik die zelf aller schuldenaar ben,

maar wilt Gij toch dat ik hen leid
Heer', toon dan te allen tijd
hoe zeer Gij zelf mijn Helper zijt.

3. De akker

De akker is de plaats waar het zaad gestrooid wordt. Een beeld van de onderscheiden harten van de mensen. Het is wel een voorrecht om tot die akker te mogen behoren. Er zijn immers vele plaatsen waar nooit gezaaid wordt. Wie zitten er voor ons? Er is (bijna altijd) sprake van gedoopte kinderen. Volgens de tweede doopvraag zijn zij een geheiligd zaad; afgezonderd. Maar betekent niet dat ze allemaal schaapjes van de Heere Jezus zijn. We moeten rekenen met de realiteit van de erfzonde.

1. Noach, zijn acht zielen waren in de ark. Heel de wereld om ons heen, verdrinkt, maar wij mogen door de doop in de ark van de kerk zijn. Wat een voorrecht!
2. De HEERE bevoorrecht zijn volk Israël. Hij leidt hen uit Egypte en brengt hen onder de wolk en leert hen Zijn inzettingen.
3. De HEERE maakt met gedoopte mensen bemoeienissen. In het dankgebed bij de doop noemen onze vaders dat 'Gods Vaderlijke goedheid en barmhartigheid'. Die betreft Gods zorg voor de uitwendige bondelingen.
4. De doop brengt onder de verkondiging van Gods Woord. Dat noemt Paulus het grootste voorrecht van de Jood: 'dit is wel het eerste, dat hun de woorden Gods zijn toebetrouwd'.
5. 'De HEERE haalt uit jullie Zijn volk', dat mag je tegen je klas zeggen. Dat kun je niet zomaar zeggen als je op de markt staat. Wij leven onder de bediening van Gods verbond.
6. Ledeboer zegt dat de doop een grond geeft om te vragen om wedergeboorte. We kunnen geen rechten ontleen aan de doop, wel voorrechten.

Op deze akker zal het zaad ontkiemen. Is dat vanzelfsprekend? Nee, dat hangt van vele factoren af. Ervan uitgaande dat het zaad goed is, zijn er nog: de weersgesteldheid, de gesteldheid van de bodem, de temperatuur, het licht enz.

Let op: vrucht is nooit vanzelfsprekend. Sommige mensen zien dat als een automatisme. Men zegt: 'Als je je onder het woord begeeft, ben je in het krachtenveld van de Heilige Geest'. Dat moeten we zo niet overnemen. We kunnen wel zeggen dat we in de werkplaats van de Heilige Geest zijn.

4. Het zaad bij de weg

Het zaad bij de weg betreft het zaad bij een weg door of langs de akker. Daarnaast is een strook platgetreden; harde aarde. Daar komt de ploeg niet. Het zaad blijft bovenop liggen. Het zaad tikt, springt op en stuitert weg. Bij velen blijft het zaad aan de oppervlakte. Ze laten de woorden over zich heengaan. Je hoort het als het ware afketsen.

Lukas zegt dat het zaad wordt vertreden. De boer heeft zijn handen vol aan de vogels. Ze zijn snel en moeilijk te verjagen. Zo ook hier. Het zijn vogels in dienst van de satan. Hij heeft vogels van verschillende pluimage. Het doel is om het zaad weg te nemen. Hij vervult met ijdele, nutteloze, onreine, vleselijke, hatelijke of vijandige gedachten. De ene korrel blijft misschien langer in het geheugen liggen dan de andere. Maar op den duur zijn ze allemaal verdwenen.

5. Het zaad op de steenachtige plaatsen

Oorspronkelijk gaat het hier om een rotsgrond. De akker is niet te vergelijken met onze akkers. In deze bergachtige streek is de grond op vele plaatsen ondiep. Daar durft de boer bijna niet op te ploegen. Met een houweel heeft hij de grond een weinig losgemaakt. Onder een dunne laag aarde is de rotsbodem verborgen. Deze is heel snel vochtig maar ook heel snel droog.

Het zaad ontkiemt snel, het schiet snel op. Er is geen diepte van aarde. De kiem baant zich krachtig een weg, maar kan geen wortel schieten en schiet omhoog. Het wordt een wortelloos plantje. De regel is dat zaad eerst wortels ontwikkelt en daarna pas zichtbaar wordt. Hier is geen vastheid, geen duurzaamheid. De wortel deugt niet, het is een schijnvertoning.

Deze mensen ontvangen het Woord terstond met vreugde. Het Woord vindt een zekere ingang. Het heeft een uitwerking in het verstand of gevoel. Men is niet onbewogen maar week en gevoelig. Het ziet er veelbelovend uit. Maar wat je niet ziet, is dat onder dat gevoel een stenen hart zit; dat is niet verbroken. Het blijft oppervlakkig. Men ontvangt het Woord terstond met vreugde; de Kanttekening zegt: Deze vreugde ontstaat uit de kennis der evangelische leer, en aangenaamheid van de beloften derzelve; hoewel hun hart nog steenachtig blijft, d.i. dat de hardigheid daarvan door de Geest Gods nog niet is weggenomen.

Vooraf het aangename en liefelijke, de vertroosting trekken aan. De beloften zijn zo heerlijk, de goederen van het genadeverbond zijn zo schoon, Christus is zo rijk. Doch hij heeft geen wortel in zichzelf. Geen wortel in de diepte van het hart: waar is de droefheid naar God, de worsteling met God verzoend te worden, het berouw over de zonden? Ze missen het werk der ontdekking. De diepte wordt gemist. De ploeg heeft geen voren getrokken. Oppervlakkigheid is het kenmerk. Juist het wortelen is noodzakelijk opdat er vruchten komen. Maar dit is voor een tijd; er is sprake van tijdgeloof. Hoe lang? Demas en Judas een lange tijd. De dwaze maagden hadden ook lampen. Ze hadden zich bij de godzaligen gevoegd. En als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil. Dit zijn middelen die de Heere gebruikt om de Kerk te reinigen, het ware geloof te zuiveren. Het vuur der verdrukking doet het tijdgeloof wegdrogen, wegwijnen. Lukas zegt: 'als de tijd der verzoeking genaakt zo wordt hij terstond geërgerd'. Oorspronkelijk staat er: hij komt ten val.

Matthew Henry: Een schip zonder ballast kan in het begin een goed geladen schip wel vooruit zeilen, maar bij zwaar weer zal het zeer stellig achterblijven en de haven niet bereiken.

Er zijn best veel kinderen bij wie er vroeger veel indrukken waren. Wat men soms zegt over de Heere Jezus is ontroerend. Je vermoedt dat er iets in leeft van het werk Gods. Ouders kunnen dan soms niet begrijpen dat het later allemaal verdwijnt.

6. Het zaad onder de doornen

En die in de doornen bezaaid is. De zaaier zaait niet opzettelijk tussen de doornen. Die zijn eerst verwijderd en verbrand. De akker wordt eerst geploegd. De ploeg brengt wonden aan in wortels onder de grond. Maar die komen weer op, ze zijn nog springlevend.

Deze is degene die het Woord hoort. Bij deze kinderen ontbreekt de diepte niet. Ze komen enigszins met de ploeg in aanraking. Ze kennen iets van de algemene overtuigingen van Gods wet. Het komt tot een breken met grove zonden, in het besef die niet aan de hand te kunnen houden. Het zaad schiet zelfs wortel. Er groeit een gewas, maar dit verstikt onder de doornen. De doornen houden direct verband met zonden. We lezen van deze vloek in Gen. 3: ook zal het u doornen en distelen voortbrengen. Doornen zijn een gevolg van de vloek over de aardbodem. Zo zijn er in het hart doornen.

Verschillende voorbeelden:

1. De zorgvuldigheid dezer wereld: Overbezorgdheid voor deze tijd. Beslommeringen in het hier en nu. Het leven van alledag.
2. De verleiding des rijkdoms. Rijkdom is op zichzelf geen doorn. Maar de verleiding des rijkdoms; dit treft zowel rijken als armen. Het dienen van twee heren. Men wil Christus dienen maar aan de andere kant ook de Mammon. Lukas 16:13 'Geen huisknecht kan twee heren dienen; want of hij zal den enen haten, en den anderen liefhebben, of hij zal den enen aanhangen, en den anderen verachten; gij kunt God niet dienen en den Mammon'.
3. Markus schrijft ook over de begeerlijkheden omtrent de andere dingen. Dus breder.
4. Lukas noemt de wellusten des levens. Strijd tussen dienen van de wellusten en de Heere. Hier spreekt Johannes ook over: 1 Johannes 2:16: 'Want al wat in de wereld is, [namelijk] de begeerlijkheid des vleses, en de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens, is niet uit den Vader, maar is uit de wereld'.

Dit alles verstikt het Woord. De doornen hebben wel een geweldige knak gekregen. Maar ze groeien samen op. Beiden proberen te overwinnen; maar de doornen winnen. Ze hernemen de plaats die zij tevoren hadden. Het zaad verstikt. Deze mensen voelen zich waarschijnlijk een tweemens maar zijn het niet in de ware zin. De heerschappij der zonde wordt hier niet gebroken. Er verandert uiterlijk veel, maar inwendig niet. Het zaad wordt onvruchtbaar. Oorspronkelijk staat er: het brengt geen vrucht. Zover komt het niet. Het luistert zo nauw. Vrucht is onmisbaar. Het is onmogelijk dat degenen die Christus door een waar geloof zijn ingeënt, niet zouden voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

7. Een deel viel in de goede aarde

Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde? Hij zal geloof vinden. Er valt een deel in de goede aarde. Die nu in de goede aarde bezaaid is. Wat is goede aarde?

1. De goede aarde is toebereid: los, open. Hier is de ploeg geweest. De vogels kunnen het niet wegpikken. Het Woord zinkt in het hart.
2. Er is geen rotsbodem meer. Het hart is verbrijzeld. Het stenen hart is weggenomen. Het hart is door de Geest Gods bearbeid. Het krijgt diepte, het komt niet tegelijk boven. Het ontkiemt in de diepte, het schiet eerst wortel.
3. De doornen overwoekeren het niet. Christus zegt niet dat er geen doornen zijn. De heiligen zijn niet vrij van overblijfselen der zonde maar wel van de heerschappij van de zonde. Het zaad wordt niet verstikt.

Alleen zo zal zaad vrucht dragen. Deze is degene die het Woord hoort en verstaat. Lukas zegt dan: in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volstandigheid vruchten voortbrengen. Van nature zijn we niet eerlijk, maar door genade worden ze zo gemaakt. Let op: er staat: die het Woord verstaat! Het historisch geloof verstaat niet. Er is een verlicht verstand nodig. Markus zegt: welke het woord horen en aannemen. Dit is het aannemen des geloofs; dit blijkt in de vrucht. Wat is het troostvol dat er een deel in de goede aarde zal vallen. Het zaaiwerk heeft vrucht gedragen en het zal ook vrucht dragen. Hoe groot het deel is dat in de goede aarde valt, dat weten we niet. Maar het zal een deel van het zaad zijn.

8. De wortel

Het gaat er maar om op welke wortel wij staan. De goede wortel geeft ook vrucht. Zo zal het ook onder de kinderen openbaar worden.

De Heere Jezus was Zijn ouders onderdanig. Het oorspronkelijke woord geeft aan een bewuste, voortdurende handeling. Het is opmerkelijk, Hij, Die de Vorst des hemels is, onderwerpt zich aan Zijn ouders.

Waarom was Hij onderdanig? Omdat het vijfde gebod een van Gods geboden is: Eert uw vader en uw moeder. Waarin bestaat de gehoorzaamheid? Dat ik mijn vader en mijn moeder en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze en mij hunner goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe, aangezien het

Gode belijft ons door hun hand te regeren. Jezus is een Zoon der wet in de ware zin van het woord. Deze onderdanigheid zegt twee dingen:

1. Het zegt iets over de opvoeding van de ouders: moeder en pleegvader. Hij was hun onderdanig, want hun leer was goed. De Heere Jezus had twee godvrezende ouders. Hun leer mocht nooit in contrast staan met de hemelse Vader. Daarom zal Hij straks uitroepen: Wie is Mijn moeder? Was Jezus ons Kind, had Hij onderdanig kunnen zijn? Dat mogen we ons bij alles wel afvragen.

2. Het zegt iets over de gehoorzaamheid van Christus. Hij was volmaakt. Natuurlijk hebben Jozef en Maria ook zwakheden gehad. Dat bleek wel uit het verwijt dat Maria hem geeft in Lukas 2. Maar Hij heeft daarmee geduld gehad. Al het dwars dat wij als kind hebben, woonde niet in Hem. Zijn lichaam was een tempel van de Heilige Geest. Jezus was een kind als alle kinderen, maar zonder zonde.

Dit is natuurlijk opgevallen. Dit bracht vijandschap teweeg. Dat heeft Hij van kinds af ervaren. Opmerkelijk is het woord uit Hebr. 5:8: 'Hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden'. Hij heeft de ganse tijd van Zijn leven geleden. De eerste 30 jaar is dat vooral zielenlijden geweest. Zijn broeders geloofden niet in Hem.

Hij was thuis onderdanig. Onderdanig bij het onderwijs wat Hij kreeg in de synagoge. Onderdanig bij het in de leer gaan bij zijn vader, de timmerman. Waarschijnlijk was de Heere Jezus Zijn pleegvader jong kwijt. Hij behoefde Zich niets te verwijten.

Let op: de Heere Jezus heeft dit gedaan als Borg. Omdat Jezus onderdanig was, is er nog verzoening mogelijk voor onze zonden. Als Borg heeft Hij aan de wet voldaan. Zijn gehoorzaamheid is een middelaarsgehoorzaamheid. Hij is gekomen om de wet te vervullen voor ongehoorzamen. Door Zijn gehoorzaamheid als Borg is Hij ook in Zijn jeugd een voorbeeld geweest voor degenen die Hem in hun jeugd mogen leren zoeken en door genade Hem mogen leren vrezen. Ja zij gaan uit Hem vruchten dragen. Wat is er nodig om van echte vrucht te kunnen spreken? We moeten ook kinderen niet te vroeg de handen opleggen.

Is er in het leven van onze kinderen plaats gekomen voor Christus? Zij moeten op dezelfde wijze zalig worden als de volwassenen. Als er zulke kinderen onder onze kinderen zijn, betekent dat dat er voor hen ook onderwijs moet zijn in de boodschap. We mogen de kinderen dus niet allen alleen als onbekeerde kinderen zien. Bij velen van Gods kinderen was de Heere reeds in hun kinderjaren werkzaam.

9. De vrucht

Die ook vrucht draagt en voortbrengt, de een honderd-, de ander zestig-, en de ander dertigvoud. Welke vruchten? Om er zomaar enkele te noemen:

1. Het ware zalmakend geloof.
2. De echte Hoop en ware liefde.
3. Echte kinderlijke vreze.
4. De waarachtige bekering en heiligmaking. Aan de vrucht kan men zien dat het Woord in het hart wortelt. De vrucht is bij allen niet evenveel. Waar ligt dat aan? Het kan liggen aan de bodem waarin het zaad viel, aan het klimaat en aan de soevereiniteit van de landman.

Zo ook bij het geloof. Er is onderscheid in geloofsoefeningen. Maar ook bij kinderen is nodig: Godskennis, zelfkennis en Christus-kennis! Niet allen zijn even ver. Is er Christus-kennis? Er moet immers verlossing zijn, maar ook heiligmaking. Zonder heiligmaking zal niemand God zien. Ware vruchten kunnen alleen voortvloeien uit vereniging met Christus. 'Uw vrucht is uit Mij gevonden'. Daarom blijkt uit de vruchten de oprechtheid van het geloof. HC zondag 32: Daarna ook dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij. Waar is de vruchtdragende halm aan te herkennen? Hij buigt! Hoe meer vrucht, hoe dieper hij buigt. Lege halmen buigen niet.

10. De oogst

Hoe herken je kinderen, die de Heere vrezen? Welke voorbeelden kennen we uit de Bijbel? We vinden in de Bijbel hele concrete dingen:

Denk aan Abia: Er was in hem iets goeds voor de Heere. Waarin zal het hebben bestaan? Iets wat hij niet van zichzelf had. Iets wat van God was.

Denk aan Jakob. Hij was zoekend naar de God van Zijn voorgelacht. De wereld vervulde zijn hart niet. Hij zag de waarde in van Gods zegen aan Zijn grootvader beloofd.

Denk aan Jozef. Hij had liefde tot zijn vader en zijn broers. Hij had houvast aan Gods Woord. Hij was gehoorzaam aan Gods geboden.

Denk aan Samuël. Hij was trouw aan de dienst van God, ondanks de boze wereld dichtbij. Hij had een ijver voor het huis van God. Hij was begerig naar het Woord van God: 'Spreek Heere'.

Denk aan de jonge David. Zijn hart was vervuld met de Psalmen.

Denk aan Obadja, die van jongs af de Heere vreesde. Dit bleek in de liefde tot Gods profeten.

Of aan Timotheüs, van zijn jeugd af kende hij de Schriften.

Maar laten we oppassen: de gelijkenis van het onkruid onder de tarwe leert dat het goede zaad en het onkruid zoveel op elkaar kunnen lijken. Christus sprak tot Zijn discipelen: laat ze tezamen oppassen tot de oogst. Wij zijn niet de maaiers. Dat zijn straks de engelen.

Een deel viel in de goede aarde. Dat betekent dat er eenmaal geoogst zal worden. De grote Landman zamelt het in als het rijp is. Soms is het koren vroeg rijp. Soms laat Hij de halmen lang staan. Maar de oogst zal voor Christus niet tegenvallen.

Die hier bedrukt met tranen zaait,
Zal juichen, als hij vruchten maait;
Die 't zaad draagt, dat men zaaien zal,
Gaat wenend voort, en zaait het al;
Maar hij zal, zonder ramp te schromen,
Eerlang met blijdschap wederkomen,
En met gejuich, ter goeder uur
Zijn schoven dragen in de schuur.
Psalm 126:3

Vragenbeantwoording

Vraag: Wij zien uit naar vrucht. Hoe verhoudt zich dat met het getuigenis dat de Heere soms geeft aan Zijn kinderen?

Antwoord: Dat laatste gebeurt meestal als de betrokkenen zelf niet konden spreken; omdat ze te jong waren of gehandicapt. Doorgaans zal een persoon zelf ervan kunnen spreken. We moeten oppassen met subjectiviteit. Maar de Heere zorgt voor Zijn eer. In bovengenoemde gevallen laat de Heere uit andere monden komen wat de eigen mond niet zeggen kon.

Vraag: Hoe kunnen we bidden voor kinderen die Christus hebben leren kennen, of ze meer van Hem mogen kennen?

Antwoord: We geloven dat de Heere ook onder kinderen werkt. Dus er kunnen zeker kinderen zijn die de Heere vrezen in de zondagsschoolgroep. We moeten sober bidden, en onderscheiden. Haak in het gebed bijvoorbeeld aan bij de Bijbelvertelling die die zondag aan de beurt is.

Vraag: Hoe ga je om met een kind dat zegt dat het de Heere liefheeft?

Antwoord: Wij gaan niet oordelen. We moeten wel goed nadenken over de toepassing van de vertelling. Niet alleen vragen: 'Heb je de Heere lief?', maar bijvoorbeeld ook hoe die liefde zich dan uit. Dit vraagt wijsheid van de verteller. Haak aan bij de Bijbelvertelling: welke les staat hier?

Vraag: De kennis van Christus zal toch een wonder blijven, en kan toch niet verborgen zijn?

Antwoord: De kennis van Christus kan onderscheiden zijn. Een begeerte naar Christus bij een kind, zal voor een leidinggevende niet altijd zichtbaar zijn. Bekend is een voorbeeld van iemand die nieuwsgierig was of het zaad al ontkiemde. Hij maakte toen de grond open met zijn handen en zag het zaadje, het was nog niet ontkiemd. Later zag hij dat het zaad was opgekomen, behalve op de plek waar hij de grond had opengemaakt. Het is zeker een wonder als er vrucht mag zijn. Daarbij moeten we oppassen om er zelf met onze handen (woorden, oordelen) aan te zitten.